

Agroekologie – odpověď na výzvy žen z venkova

Zemědělství a potravinové systémy v Evropě dnes čelí obrovským výzvám. Jde o celosvětový problém, který se dotýká nás všech. Agroekologie nabízí cestu k jejich ozdravení.

V důsledku změny klimatu je stále obtížnější plánovat pěstování plodin: sucha, přívalové deště a pozdní mrazy ničí úrodu, což vede k neustálému růstu cen potravin.

Intenzivní monokulturní zemědělství a používání chemických hnojiv a pesticidů přispívají ke ztrátě biodiverzity, degradaci půdy a zhoršování ekologických podmínek.

Průmyslová výroba potravin a jejich doprava jsou zodpovědné za téměř 20 % emisí skleníkových plynů.

Půda je stále dražší a pro mladé farmáře méně dostupná – většinu farem dnes vlastní velké korporace namísto rodinných hospodářství. Tento problém je obzvláště výrazný například v České republice a na Slovensku.

Povolání farmáře a farmářky není oceňováno tak, jak by si zasloužilo, přestože na něm závisí naše budoucnost i budoucnost našich dětí.

Na venkově chybí pracovní síla, protože populace stárne a mladí lidé nemají zájem přebírat rodinné farmy, které stále hůře konkurují velkým korporacím.

Trhu dominují velké maloobchodní řetězce, jejichž nabídka je téměř jednotná. V důsledku toho mizí původní odrůdy rostlin, tradiční plemena hospodářských zvířat i venkovské kulinařské dědictví – a spolu s nimi i jedinečný ráz venkova.

Tyto problémy ovlivňují všechny farmáře. Ženy však čelí ještě dalším překážkám.

Podle Eurostatu v roce 2020 vedly ženy jednu ze tří farem v EU, přičemž průměrná velikost farmy spravované ženou byla menší než 10 ha.

Zemědělský dotační systém však zvýhodňuje velké farmy a zaměřuje se především na jejich efektivitu, často na úkor ekologické hodnoty a ochrany biodiverzity.

Jak vypadá každodenní život farmářek?

- **Genderová diskriminace a škodlivé stereotypy** (např. přesvědčení, že ženy by neměly obsluhovat zemědělské stroje).
- **Nerovnoměrné rozdělení domácích povinností** – kromě práce na farmě nesou ženy často hlavní odpovědnost za péči o děti a/nebo seniory.
- **Nedostatečné zastoupení žen ve vedení zemědělských organizací a spolků.**
- **Nestabilní mzdy a nejisté finanční podmínky.**
- **Nedostatek zajímavých a adekvátních možností odborného vzdělávání.**
- Tradiční přístup k dědění farem – **přednost mají synové, nikoli dcery.**
- **Nedostatečná podpora** ze strany státu či místních samospráv.

Zemědělský sektor je převážně v rukou mužů. Ti mají snazší přístup k odbornému vzdělávání a častěji zastávají vedoucí pozice.

Ženy vykonávají rozmanitější úkoly, například se starají o prodej produktů nebo administrativu, avšak tato práce je často podceňována.

Navíc je pro ženy mnohem obtížnější sladit rodinný život se zemědělskou prací.

Farmářka chovající ovce a výrobkyně sýra ze Slovenska

66

Vstup do zemědělského odvětví je velmi náročný a spojený s vysokými náklady – na nákup půdy, vybavení a další investice.

Pro mladou ženu, která nepochází z farmářské rodiny a chtěla by se této profesi věnovat, představuje zemědělství obrovskou výzvu.

Vysoké náklady, složitá byrokracie, mužská dominance a konkurence v podobě velkých agroholdingů mohou mnoho lidí od práce v zemědělství odradit.

Majitelka vinařství z Polska

Navzdory mnoha výzvám jsou to právě ženy, které nejčastěji iniciují změny podporující ochranu životního prostředí, regeneraci půdy a zaměřují se na potřeby místních komunit.

Ženy jsou obecně citlivější k sociálním a environmentálním otázkám, často cítí větší odpovědnost a snaží se být hybatelkami změn, například prostřednictvím různých potravinových iniciativ.

Chybí jim však dostatečná podpora, možnosti rozvoje a sebedůvěra. Jejich hlas není dostatečně silný.

Farmářka z České republiky

Agroekologie – příležitost k ozdravení systému

V tomto kontextu potřebujeme komplexní řešení v zemědělství, která nejen chrání životní prostředí, ale zároveň zohledňují práva venkovského obyvatelstva – zejména žen.

Jedním z takových řešení je AGROEKologie, která obnovuje udržitelný zemědělský model, podporuje biodiverzitu a zlepšuje situaci farmářek i farmářů.

Agroekologie nabízí akční plán, který nám umožní společně čelit současným výzvám globálního potravinového systému. Každá individuální aktivita a naše každodenní volby hrají klíčovou roli v podpoře agroekologie!

11 principů agroekologie *

1. Přizpůsobení místním podmínkám – Metody, výrobní techniky a přístupy by měly být uzpůsobeny specifickým podmínkám dané lokality.
2. Podpora ekologických principů – Agroekologie prosazuje produkční postupy založené na ekologických principech a ochraně biodiverzity.
3. Právo na propojení s půdou – Místní komunity mají právo udržovat materiální i duchovní vazby k půdě, na které žijí.
4. Ochrana přístupu k území – Agroekologie respektuje právo na přístup ke společným územím a podporuje místní zákony, které je regulují.
5. Sdílení znalostí a vzdělávání – Agroekologie podporuje horizontální výměnu znalostí v různých formách a mezigenerační vzdělávání.
6. Duchovní propojení se zemí – Agroekologie odmítá přeměnu jakékoli formy života na pouhou komoditu.
7. Solidarita a kolektivní akce – Rodiny, komunity, kolektivy, organizace a sociální hnutí představují úrodnou půdu, ve které agroekologie rozkvétá.
8. Autonomie a spravedlnost – Agroekologie odmítá kontrolu globálními trhy a prosazuje krátké potravinové distribuční řetězce a transparentní vztahy mezi producenty a spotřebiteli.
9. Dávání hlasu jednotlivcům – Agroekologie podporuje legislativní změny, které posilují práva jednotlivců a komunit.
10. Rovné postavení a odměňování pro všechny – Ženy a jejich znalosti, hodnoty, vize a leadership jsou klíčové pro další rozvoj. Agroekologie usiluje o rovnoměrné rozdělení moci, úkolů, rozhodování i odměn.
11. Příležitosti pro mladé na venkově – Mladí lidé jsou jedním z hlavních sociálních pilířů pro rozvoj agroekologie.

* Na základě Deklarace Mezinárodního fóra pro agroekologii, přijaté hnutím Nyéléni v Mali dne 27. února 2015 – [odkaz](#).

Budoucnost patří agroekologii – společně můžeme vytvořit potravinový systém, který podporuje lidi, planetu i kulturu!

Jaké jsou naše požadavky?

1. Podpora krátkých dodavatelských řetězců a lokální produkce potravin, posílení vazby mezi farmáři a spotřebiteli – například podporou lokálních trhů, potravinových družstev či konceptu Community Supported Agriculture (CSA).
2. Větší podpora menším rodinným farmám a podnikům vlastněným ženami – například zjednodušením podmínek pro provoz farem nebo umožněním zemědělcům uchovávat a sdílet semena tradičních odrůd rostlin.
3. Posílení hlasu a postavení farmářek – třeba prostřednictvím specifických podpůrných programů, vyššího zastoupení žen v představenstvech zemědělských organizací a většího zviditelnění úspěchů žen v zemědělství.
4. Ochrana biodiverzity a využívání udržitelných zemědělských metod – mimo jiné omezením používání škodlivých pesticidů a chemických hnojiv, zajištěním udržitelného hospodaření s vodou a živinami na farmách či zachováváním tradičních odrůd plodin a plemen zvířat.
5. Podpora zemědělství ze strany místních samospráv – například vytvářením zákonů a nařízení, která vycházejí vstříc farmářům a lokálnímu obchodu namísto korporací, a zabezpečením dodávek lokálních potravin pro školy, nemocnice a veřejné instituce.
6. Oslavování venkovských tradic a kulinařského dědictví – pořádáním festivalů, místních slavností a sociálně-kulturních iniciativ.
7. Podpora zemědělství mezi mladými jakožto důležitého, inovativního a perspektivního povolání.

